شۆڕشی دەرسیم.. غەریبە عەلی

هەروەک ئاشکرایە گەلی کورد ئەزموونەکی خراپی لەگەڵ دەوڵەتی تورکیادا هەبووە. هەر لە سەرەتای دامەزراندنی دەوڵەتی تورکیا دەستی بە کۆمەڵکوژی و کوشت و بڕکردووە لە کوردستان. کوردیش بە چەندین شێواز دژایەتی ئەو سیاسەتەی تورکیای کردووە بەرەنگاریان بۆتەوە لەرێگەی شۆڕش و ڕاپەرینەوە ، بۆنمونە شۆڕشی "شێخ سەعیدی پیران" و "شۆڕشی ئارارات "پاشان "شۆڕشی دەرسم" و چەندین شێوازو چالاکی جۆراو جۆریان ئەنجامداوە لەڕووبەڕوو بوونەوەی ئەو سیاسەتە داپڵۆسێنەرەی تورکەکان. یەکێک لەو ناوچە کوردیانە کە سەرسەختانە دژی ئەو کردارە فاشیانەی تورکە کەمالیەکان وەستاوەتەوە "دەرسیم" ئەم ناوچەیە هەر لەزووەوە سەربەخۆیی خۆی پاراستووە، تەنانەت لە سەردەمی عوسمانییەکاندا ماوەیەک بە ویلایەتی (کوردستان) ناودەبرا.

دوای جەنگی یەکەمی جیهانیش خەڵکی هەرێمەکە بۆ بە دەستهێنانی سەربەخۆیی و ئازادبوون ڕاپەڕینەکیان دژی کەمالیەکان بە ناوی ڕاپەڕینی (کۆچگیری)یەوە بەرپاکرد. لەسەرەتادا بەشێوازێکی ئاشتیانە داوای پێشکەش بە بەرپرسانی دەوڵەتی تورکیا کردوە ، ئەمەش لەڕێگای نامەو ناردنی پەیام . "سەید ڕەزا" بە ئەوەی ناوچەکە لە شەڕ دوربخاتەوە چەندین نامەی بە ئالب دەغان نارد، تەنانەت کورەکەی خۆشی نارد بەڵام بە فرت و فێڵ گرتیان و کوشتیان. شۆڕشەکە لە زستانی 1937 دەستی پێکرد ، سەرەتا شۆڕشگێڕان چەندین سەرکەوتنی گەورەیان بەدەست هێنا ، بۆیە حکومەتی تورکیا هێزێکی یەکجار زۆری ڕەوانەی ناوچەکە کردووە. تەنانەت سەرۆک وەزیران "عیسمەت ئینۆنۆ" خۆی سەرکردایەتی سوپای گرتە دەست ، سەرەتا بە بیانووی خۆحەشاردانی شۆڕشگێڕان چەندین گوند و کێڵگە و دارستانی دەرسیمی ئاگر تێبەردا. پاشان شەری قورسی نا هاوتا لەلایەن هەردوولا روویدا. کوردەکان ئازایانە بەرگریان کرد بەڵام بەهۆی لاسەنگی هێز و چەک و تەقەمەنی شکستیان هێنا.

تەنانەت سەید ڕەزا لە شەڕێک کە خۆی تەمەنی 75 ساڵ بوو بەسەختی بریندار بوو ، زستانی 1937 زۆر سەخت بوو ، شۆڕشگێڕان ئازوقەو تەقەمەنیان زۆرکەم ببوو ، خەڵکێکی زۆر ئاوارەو دەربەدەر ببون. لەوکاتەدا ئالب دەغان نامەیەک بە سەید ڕەزا دەنێرێ بە ناوی حکومەتی تورکیا ئامادەیی بۆ گفتوگۆ دەربری ، سەید ڕەزا چوە شاری ئەرزنجان لەو پەری باکوری کوردستان یەکسەر دەست گیریان کرد دوای دادگایەکی روکەشانە خۆی و یازدە کەس لە هاورێکانی لە سێدارەدران.

دەوڵەتی تورکیا بەتەواوی ڕەچاوی پاکتاوی نەژادی لە هەرێمی دەرسیم کردووە و هەوڵیداوە کورد بسڕێتەوە یان بیانکات بە کەمینەیەکی بێ هێزو لاواز ، چونکە بە سەرکوتکردن نەوستا هەڵستا بە کۆمەڵکوژکردنی گەلی کورد بەشێوازی جۆراو جۆری قرکردن ، کە هەمیشە ئەمە لە تورکیا چاوەڕێ دەکرێ ، تورکیا ئەزمونی زۆریشی هەیە لە کوشت و بە بەرامبەر بە کەمە نەتەوەکانی ژێر دەستی خۆی لەڕابردوو ، وەک کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان و پەلامارەکانی بە سەرکوردەکان. پاشان خاکەکەی بە تورک بەژا ، سەدان منداڵەی بە دایک و باوک رەوانەی شارە تورکیەکان کرد، بەشێوەیەکی بەرنامە بە دارێژراو کرانە تورک هەموشتێکی خۆیانی لەبیر بردنەوە ، تەنانەت گەرەکیان بە سەرکردەی سەرهەڵدانەکە ، سەید ڕەزا بە ڕەوا نەزانی شوێن بزریان کرد .
دەوڵەتی تورکیا بەتەواوی ڕەچاوی پاکتاوی نەژادی لە هەرێمی دەرسیم کردووە و هەوڵیداوە کورد بسڕێتەوە یان بیانکات بە کەمینەیەکی بێ
کاریگەر .چونکە بە سەرکوت کردن نەوەستا هەڵستا بە کۆمەڵکوژکردنی ، پاشان خاکەکەی بە تورک بەژا ، سەدان منداڵەی بە دایک و باوک ڕەوانەی شارە تورکیەکان کرد بەشێوەیەکی بەرنامە بە دارێژراو بەتورکی کران ، هەموشتێکی خۆیان لە بیر بردنەوە زمان و کلتور و فەرهەنگی کۆڵۆنیاڵ کردن.

ئەمە لەدیرێکی خۆمان خاوەنی یادگاری زێڕین لەگەڵ دراوسێکانمان لە تورک و عەرەب و فارس ، زۆرمان لەدەستیان چێشتوە ، بەڵام یادگەمان نیە تاکو ئەم ڕابردوە تاڵە لەخۆی بگرێ و ببێتە هۆی دروست بوونی گوتارێکی نەتەوەیی پتەو تاکوو جارێکیتر هەڵەکانی ڕابردوو دوبارە نەکەینەوە ، چونکە ئەمە خاوەنی چەندین شۆڕش و جوڵانەوەی هاوشێوەی شۆڕشی دەرسیمین ، دەبێ دووبارە پێداچونەوەیەک بەڕابردوودا بکەینەوە تاوەکو باشتر لە پەیامەکانی ئەم شۆڕشانە تێبگەین، چوونکە هەڵگری چەندین پەیامی ناراستەوخۆنە بە ئەمە لە ئێستادا ، بۆنمونە مێژوو ل□□□گ□□ی ئەم چاڵاکیانەی کورد لەڕابردوو بەرامبەر دەوڵەتی عوسمانی و دواتریش هاتنی تورکە ڕەگەزپەرستەکان ، کە هەمیشە هەوڵی لەناوبردنیان دراوە ، ئەوەمان پێ دەڵێ کە هەڵکردن لەگەڵ دراوسێیەکی وەک تورکیا زۆر ئەستەمە ، هەربۆیە ئەمە دەبێ ل□□□گ□□ی شۆڕشی دەرسیم و هاوشێوەکانی لەڕابردوو ، خۆمان پەروەردە بکەین ، چیتر هەست و سۆز نەبێتە هۆی دیاریکردنی ئاراستەمان ، بەڵکو بەشێوازێکی عاقڵانی و هۆشیارانە مامەڵە لەگەڵ دەورو دراوسێ بکەین.